

A feketeszájú géb [*Neogobius melanostomus* (Pallas, 1814)] első észlelése a Tisza vízrendszerében

First record of the round goby, *Neogobius melanostomus* (Pallas, 1814) in the Water System of Tisza River

Nyeste K.¹, Nyíri K.², Molnár J.³

¹Debreceni Egyetem TTK, Hidrobiológiai Tanszék, Debrecen

²Debreceni Egyetem IK, Debrecen

³Szent István Egyetem MKK, AKI, Halgazdálkodási Tanszék, Gödöllő

Kulcsszavak: Nagykunsági-főcsatorna, gébfélék, inváziós halfaj, terjedés

Keywords: Nagykunság Main Channel, Gobiidae, invasive fish species, spreading,

Abstract

In the Carpathian Basin, up to now the round goby, *Neogobius melanostomus* (Pallas, 1814) was known only in Danube River and its tributaries, but there was no occurrence data in Water System of Tisza River. In 13 August 2017 two specimens of round goby were caught with hook and line in Nagykunság Main Channel near the sluice of the Lake Tisza (404 rkm). The occurrence of the round goby in the Middle Tisza may have been the result of introduction, because it was not detected during the systematic ichthyological monitoring of the Tisza River and its tributaries in previous years. According to the pattern of spreading of other gobies, fast expansion of the populations of round goby can be expected along the Tisza River and its tributaries. Due to the irreversible influence of expanding invasive fish on native species, the continuous and systematic monitoring of spreading and ecology of the non-native species should have a priority.

Közép-Európában az utóbbi évtizedek egyik legérdekesebb állatföldrajzi eseménye a ponto-kaszpikus gébfélék (Gobiidae) folyamatos terjeszkedése (Harka et al. 2008, 2015). Jelenlegi ismereteink szerint a Kárpát-medencében összesen hat fajuk él (Halasi-Kovács & Harka 2012), a korábban is itt élő tarka géb (*Protherorhinus semilunaris*) mellé a folyami géb (*Neogobius fluviatilis*), a Kessler-géb (*Ponticola kessleri*), a feketeszájú géb (*Neogobius melanostomus*), a csupasztorjú géb (*Babka gymnotrachelus*), valamint a kaukázusi törpegéb (*Knipowitschia caucasica*) is betelepült. A Tisza vízrendszeréből közülük csak a tarka géb, a folyami géb és a kaukázusi törpegéb volt ismert, a többi a Dunában és annak mellékfolyásaiban élt (Harka et al. 2015).

2017. augusztus 13-án a Tisza-tó Abádszalóki-medencéjéből (404 fkm) eredő Nagykunsági-főcsatorna kezdeti szakaszán (koordinátái: N47°28'27.25", E20°33'36.17") horgászva két adult feketeszájú gébet (1. ábra) fogtunk. A két egyed testparaméterei a következők voltak: SL = 71 mm, TL = 86 mm, W = 15 g, valamint SL = 88 mm, TL = 102 mm, W = 25 g.

1. ábra. Feketeszájú géb a Nagykunsági-főcsatornából
Fig. 1. Round goby from the Nagykunság Main Channel

A feketeszájú gébet Magyarországon elsőként 2001-ben a Duna gödi szakaszáról regisztrálták (Guti et al. 2003), ám pár évvel később a teljes magyarországi Duna szakaszról előkerült, mára pedig a Duna egyik legtömegesebb halfaja lett (Szalóky et al. 2014). A faj a Kárpát-medencében mindaddig a Dunából, s annak mellékvízeiből, többek közt a Rábából, az Ipolyból és a Drávából volt ismert (Keresztessy 2007, Weiperth et al. 2010, Sallai 2016).

Vizeink ökológiai állapotának folyamatos változásával, elsősorban azok fokozatos melegeedésével szinte összhangban történik a ponto-kaszpikus gébfélék terjedése (Harka & Bíró 2007, Halasi-Kovács & Antal 2011, Halasi-Kovács et al. 2011). Ez az expanzió azonban csak részben vezethető vissza spontán okokra, ugyanis a viszonylag lassú és egyenletes ütemű haladás mellett gyakran ugrások is előfordulnak benne (Takács et al. 2017). Ez volt tapasztalható a folyami géb esetén is, mely idehaza először 1970-ben a Balatonban jelent meg, az oda vezető hazai Duna-szakaszról azonban csak 1984-ben (Harka et al. 2015). Ezt követően 1993-ban úgy került elő a Tisza-tóból, hogy annak nem volt előzménye (Harka et al. 2015). A feketeszájú géb Nagykunsági-főcsatornából történő megjelenése is hasonló ugrással történhetett, ugyanis 2015-ben a SCIAP Kutatás-fejlesztési és Tanácsadó Kft. (Halasi-Kovács & Nyeste nem publikált adata), 2017-ben pedig a Debreceni Egyetem Hidrobiológiai Tanszéke (Antal & Nyeste nem publikált adata) végzett haltani felmérést a Közép- és Alsó-Tiszán, továbbá több mellékfolyóján, ám a faj egyszer sem fordult elő. Ugyancsak nem került elő a Közép-Tiszán 2016 során elektromos bentikus keretes húzóháló segítségével végzett haltani kutatás során sem (Sallai Zoltán személyes közlése). Ugyancsak ezt bizonyítja az, hogy a Nagykunsági-főcsatorna felső szakaszán elektromos halászgéppel végzett 2016-os felmérés során sem került elő (Nyeste et al. 2017). Az ugrás mikéntje azonban eddig ismeretlen, nagy valószínűséggel valamilyen halszállítmány révén, esetleg csalihalként kerülhetett a Nagykunsági-főcsatornába.

A tarka géb, a folyami géb és a kaukázusi törpegéb Tisza vízrendszerében mutatott terjedési mintázatai (Harka et al. 2015) alapján várható, hogy az említett fajoknál nagyobbra növekvő és agresszívebb gébféle a Tisza-tótól lefelé eső folyószakaszok felé viszonylag gyorsabban, felfelé azonban lassabban, de szinte biztosan elterjed. A dunai tapasztalatoknak megfelelően (Szalóky et al. 2014) az egyik legdominánsabb bentikus fajjává válhat, mely elsősorban kisebb vízfolyásaink őshonos halállományára jelenthet veszélyt (Harka & Szepesi 2017). A faj további terjeszkedésének nyomon követése a közeljövő feladata.

Köszönetnyilvánítás

Nyeste Krisztiánt az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-17-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programja támogatta.

Irodalom

- Guti G., Erős T., Szalóky Z., Tóth B. (2003): A kerekfejű géb, *Neogobius melanostomus* (Pallas, 1811) megjelenése a Duna magyarországi szakaszán. *Halászat* 96/3: 116–119.
- Halasi-Kovács B., Antal L. (2011): Új ponto-kaszpikus gébfaj, kaukázusi törpegéb (*Knipowitschia caucasica* Berg, 1916) a Kárpát-medencében - a terjeszkedés ökológiai kérdései. *Halászat* 104/3-4: 120-128.
- Halasi-Kovács B., Antal L., Nagy S. A. (2011): First record of Ponto-Caspian *Knipowitschia* species (Gobiidae) in the Carpathian basin, Hungary. *Cybius* 35/3: 257–258.
- Halasi-Kovács B., Harka Á. (2012): Hány halfaj él Magyarországon? A magyar halfauna zoogeográfiai és taxonómiai áttekintése, értékelése. *Pisces Hungarici* 6: 5–24.
- Harka Á., Bíró P. (2007): New patterns in Danubian distribution of Ponto-Caspian gobies - a result of global warming and/or canalization? *Electronic Journal of Ichthyology* 3/1: 1–14.
- Harka Á., Szepesi Zs. (2017): Milyen szerepe lehet a folyami gébnek (*Neogobius fluviatilis*) a halványfoltú küllő (*Romanogobio vladkovi*) visszaszorulásában? *Pisces Hungarici* 11: 87–88.
- Harka Á., Szepesi Zs., Antal L. (2008): A folyami géb [*Neogobius fluviatilis* (Pallas, 1814)] és a tarka géb [*Proterorhinus marmoratus* (Pallas, 1814)] terjedése a Közép-Tisza vidékén. *Hidrológiai Közöny* 88/6: 73-75.
- Harka Á., Szepesi Zs., Sallai Z. (2015): A tarka géb (*Proterorhinus semilunaris*), a folyami géb (*Neogobius fluviatilis*) és a kaukázusi törpegéb (*Knipowitschia caucasica*) terjedése a Tisza vízrendszerében. *Pisces Hungarici* 9: 19–30.
- Keresztessy K. (2007): Feketeszájú géb (*Neogobius melanostomus*) a Rábában. *Halászat* 100/4: 181.
- Nyeste K., Dobronoki D., Molnár J. (2017): A Nagykunsági-főcsatorna kezdeti szakaszának halai. *Halászat* 110/1: 14.
- Sallai Z. (2016): Inváziós gébfajok megjelenése a Drávában. *Halászat* 109/2: 14.
- Szalóky Z., György Á. I., Weiperth A., Erős T. (2014): Bentikus élőhelyek halbiológiai vizsgálatai a 3. Nemzetközi Duna-expedícióban. *Pisces Hungarici* 8: 9–18.
- Takács P., Czeglédi I., Ferincz Á., Sály P., Specziár A., Vitál Z., Weiperth A., Erős T. (2017): Non-native fish species in Hungarian waters: historical overview, potential sources and recent trends in their distribution. *Hydrobiologia* 795/1: 1–22.
- Weiperth A., Gaebele T., Gutti G. (2010): Feketeszájú géb (*Neogobius melanostomus*) az Ipolyban. *Halászat* 103/1: 13.

Authors:

Krisztián NYESTE (nyeste.krisztian@science.unideb.hu), Krisztián NYÍRI, József MOLNÁR